

УДК 130

Л. М. Романкова

кандидат психологічних наук, доцент,
завідувач відділу виховної та психолого-педагогічної роботи
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

СУСПІЛЬСТВО ЗНАТЬ ЯК ФІЛОСОФСЬКИЙ ФЕНОМЕН

Термін «суспільство знань» відображає складне й суперечливе явище, що є дуже широким як у своєму сенсі або значенні, так і в уживанні. Для нас «суспільство знань» є важливим чинником, оскільки зумовлює зовнішні умови, відповідно до яких має бути професійно підготовлений майбутній фахівець – випускник вищого навчального закладу (далі – ВНЗ) – і, найголовніше, самореалізуватись у його просторі. Складність розуміння впливу «суспільства знань» на виховання студентської молоді полягає в тому, що цей феномен є ще малодослідженим, тому його вплив на свідомість людини ще важко передбачити. До того ж у вітчизняній науковій літературі існує дещо спрощене, якщо взагалі не негативне, його сприйняття.

У світовій науковій літературі сьогодні використовується значна кількість понять щодо позначення майбутнього виду суспільства. Найбільш уживаними нині є такі: постіндустріальне суспільство, мережеве суспільство, інформаційне суспільство, організоване суспільство, когнітивне суспільство, знаннєве суспільство тощо.

У науковій літературі часто виникають гострі суперечки стосовно того, яке суспільство йде на зміну технократичному. Є дослідники, які вважають, що майбутнє за постіндустріальним суспільством, із чим ми не можемо погодитись. Ми не маємо наміру вступати в наукову дискусію й тому лише нагадаємо, що ідея постіндустріалізму була вперше подана в 1968 р. колишнім ректором Гудзонівського інституту Г. Каном спільно з А. Вінером, які опублікували працю «Рік 2000». У ній уперше за головну ознаку майбутнього суспільства було обрано статистичний показник «рівень доходу на душу населення». За цією ознакою проводилася класифікація стадій суспільного поступу на передіндустріальну, перехідну, індустріальну, масового споживання, постіндустріальну.

У 50–70 рр. ХХ ст. виникла й у гострих дискусіях набрала досить широкого розмаху теорія індустріального та постіндустріального суспільства. Серед її родоначальників і послідовників були У. Ростоу, Дж. Гелбрейт, Д. Белл, Г. Кан. Згідно із цією концепцією, розвиток кожного суспільства визначається рівнем розвитку промисловості, що виражається узагальненим показником розміру величини валового національного продукту (далі – ВНП). Низький ВНП означає стадію «доіндустріального суспільства», високий рівень ВНП – різні стадії «індустріального суспільства».

Наступний етап розвитку – «постіндустріальне суспільство», яке ввів у науковий обіг Д. Белл. Для нього характерним є переважання частки зайнятих у «виробничтві інформації» (тобто в різних сферах обслуговування й духовного виробництва), переорієнтація економіки й культури на підвищення якості життя, тобто на задоволення переважно культурних потреб [1]. Із кінця 1960-х рр. термін «постіндустріальне суспільство» набуває нового змісту [2].

Науковці підкреслюють такі риси нового суспільства, як масове розповсюдження творчої, інтелектуальної праці, якісне зростання обсягів наукового знання, а також збільшення інформаційних потоків, залучених до процесів виробництва, домінування в структурі економіки сфери послуг, науки, освіти, культури над промисловістю й сільським господарством за частиною у валовому національному виробництві та кількістю зайнятих, зміна соціальної структури [3]. Як бачимо, постіндустріальне суспільство є законодавчою структурою в соціальній системі, створеній на основі іншого критерію, а саме: на основі «рівня доходу на душу населення».

Інша дискусія торкається з'ясування співвідношення інформаційного суспільства й суспільства знань. Ми тут знову не маємо наміру вступати в наукову дискусію із цього приводу. Хоча розвести їх, маються на увазі інформаційна

й знаннєва структури, можна на основі відтворення взаємозв'язків породження та функціонування інформації й знання, оскільки дослідникам відомо, що будь-яке знання є освоєною свідомістю людини інформацією, а не кожна інформація набуває знаннєвої форми, тобто інформація більш широке, на нашу думку, явище, ніж знання.

Інформаційному суспільству присвячено декілька солідних наукових праць відомих дослідників [4], чого не можна спостерігати, на жаль, стосовно феномена суспільства знань. Інформаційне суспільство – ступінь у розвитку сучасної цивілізації, що характеризується збільшенням ролі інформації та знань у житті суспільства, зростанням частки інфокомунікацій, інформаційних продуктів і послуг у валовому внутрішньому продукті, створенням глобального інформаційного простору, що забезпечує ефективну інформаційну взаємодію людей, їх доступ до світових інформаційних ресурсів і задоволення їхніх соціальних і особових потреб в інформаційних продуктах і послугах.

Світова спільнота, ставши на шлях постіндустріальної цивілізації становлення й розвитку інформаційного суспільства, формує різні шляхи його побудови. Характерними рисами та ознаками інформаційного суспільства є такі:

- формування єдиного інформаційно-комунікаційного простору країни як частини світового інформаційного простору, повноправна участь України в процесах інформаційної й економічної інтеграції регіонів, країн і народів;
- становлення й у майбутньому домінування в різних сферах перспективних інформаційних технологій, засобів обчислювальної техніки і телекомунікацій;
- створення та розвиток ринку інформації й знань як факторів виробництва на додаток до ринків природних ресурсів, праці та капіталу, перехід інформаційних ресурсів суспільства в реальні ресурси соціально-економічного розвитку, фактичне задоволення потреб суспільства в інформаційних продуктах і послугах;
- зростання ролі інформаційно-комунікаційної інфраструктури в системі суспільного виробництва;
- підвищення рівня освіти, науково-технічного й культурного розвитку за рахунок розширення можливостей системи інформаційного обміну на міжнародному, національному та регіональному рівнях і, відповідно, підвищення ролі кваліфікації, професіоналізму і здібностей до творчості як найважливіших характеристик послуг праці;
- створення ефективної системи забезпечення прав громадян і соціальних інститутів на вільне одержання, поширення й використання інформації як найважливішої умови демократичного розвитку.

Інформаційне суспільство вносить, як відомо, істотні якісні зміни й у методологію сучасної освіти: знання формують основу для реалізації потреб освіти і становлять один із найважливіших виробничих чинників. В інформаційному суспільстві економіка країни зазнає зміни й трансформується в економіку, засновану на інформації та знаннях, інтелектуальних інформаційних технологіях, підтримується всебічно розвиненою людиною. Ці тенденції в економіці вимагають нових видів освіти, етичної компетентності й інфраструктури, що підтримує процес постійного вдосконалення знань і умінь.

При цьому в інформатизації суспільства дослідники виокремлюють і негативні сторони, а саме [5]:

- головна з них – втручання в приватне життя (несанкціонована електронна пошта, реклама, віруси);
- інформаційна криза – другий приклад негативного явища, пов'язаного з інформатизацією суспільства;
- третє негативне явище, що супроводжує розбудову інформаційного суспільства, – відірваність тих, хто занад-

то захоплюється інформаційними технологіями, від реального життя. Так, викладачі Американського університету Вільяма Вуда стурбовані тим, що їхні студенти проводять дуже багато часу в Інтернеті. Щоб перешкодити цьому, керівництво університету запропонувало студентам знижку на оплату навчання за те, що студенти проводитимуть більше часу в реальному житті. Студент підписує договір з університетом, у якому обумовлюється, що протягом року студент відвідуватиме різні університетські культурні заходи, заробляючи при цьому бали.

Вітчизняна дослідниця Н. Ржевська, аналізуючи причини цифрової нерівності, виділяє, наприклад, серед них основні [6]:

- нерівноцінність використання можливостей ІКТ, нерівноцінний розподіл переваг, що надають ІКТ, між країнами та регіонами;
- неоднаковий доступ до знань у сфері ІКТ на рівні країн, регіонів і груп населення; нерівний доступ до ІКТ між верствами населення; недоступність ІКТ для певних етнічних груп через традиції;
- формування «е-номенклатури»;
- непорівнянність доходів населення й вартості телекомунікаційних послуг;
- дисбаланс інвестицій у сферу ІКТ;
- розбіжність у перевагах для різних прошарків населення, спрямованих на стимулювання використання ІКТ;
- технічні проблеми щодо забезпечення повного спектра послуг у країні або регіоні;
- нерозвиненість певних видів послуг (у країнах, що розвиваються, переваги надаються електронній пошті внаслідок високої вартості широкопasmового зв'язку);
- брак гнучкого законодавства у сфері ІКТ та податкових пільг у певних країнах і регіонах.

Отже, унаслідок процесів інтернетизації значна частина країн, що розвиваються, опиняється у своєрідному замкненому колі. Без сучасних інформаційно-комунікаційних технологій і можливостей широкого використання розвинутої системи електронних мереж ці країни не зможуть, на думку Н. Ржевської, досягти економічного зростання, а відтак підвищення матеріального рівня життя населення. Природно, що з усього вищезазначеного не випливає, що країни, які відстають нині від країн-лідерів у розвитку інформатизаційної сфери, не мають перспектив розвитку. Навпаки, для деяких із них нинішнє технологічне відставання обернеться певними вигодами.

Мається на увазі, зокрема, те, що цим країнам не потрібно робити великі вкладення в розробку високих технологій, оскільки вони можуть скористатися досягненнями країн-лідерів, закупаючи створені там продукти комунікаційних технологій, включаючи як устаткування, так і програмне забезпечення. При цьому вони одержують можливість, омиваючи проміжні етапи вдосконалення цих продуктів, використовувати найефективніші, передові розробки. Ці тенденції одержують істотне прискорення через процеси глобалізації, в ході яких найбільші міжнародні корпорації, які проникають на ринки країн, що розвиваються, стають провідниками поширення новітніх досягнень інформаційної епохи [6].

Дещо суперечливою є, на нашу думку, й оцінка співвідношення інформаційного суспільства та суспільства знань, що випливає з документів ООН і ЮНЕСКО. ЮНЕСКО вважає, наприклад, що поняття єдиного глобального інформаційного суспільства, яке найчастіше використовується для опису нинішніх тенденцій або характеристики бажаного майбутнього, не враховує сповна потенційної ролі інформаційної та комунікаційної революції в розвитку людства, не відображає того бачення соціального й гуманітарного розвитку, який став можливим завдяки застосуванню інформаційно-комунікаційних технологій. Вирішенням цього методологічного казусу, на думку експертів ЮНЕСКО, стало використання концепції «суспільств знань» або «суспільств, заснованих на знаннях».

Для нас вихідним поняттям суспільства знань може слугувати подання цього терміна в Енциклопедії освіти, підго-

товленої науковцями НАПН України за редакцією академіка В. Кременя. У названому джерелі зазначено, що суспільство знань (англ. knowledge society) – це певний етап розвитку постіндустріального суспільства, провідними характеристиками якого є такі: 1) перетворення знань на ключовий компонент будь-якої сфери життя суспільства, у т. ч. й економіки; 2) перетворення знань на головний продукт діяльності (як суспільної, так і економічної) і головну її сировину.

Знання в суспільстві знань набувають таких ознак:

1) їм притаманний людський вимір, вони створюються й розвиваються людьми та пов'язані з тим, що роблять і думають люди;

2) знання, що креативно виробляються людьми, є товаром, який можна купувати, зберігати, розповсюджувати, продавати, обмінювати. Але це товар, який постійно змінюється та збагачується;

3) нові глобальні знання змінюють конфігурацію геополітичних сфер впливу у світі. З'являються нові альянси, що групуються з метою вироблення й володіння глобальними знаннями (наприклад, 45 країн – учасниць Болонського процесу, Євросоюз тощо);

4) знання вже неможливо визначити в термінах класичних дисциплін, вони стають більш комплексними, проблемноорієнтованими та міждисциплінарними;

5) знання є одночасно й індивідуальними, і колективними. При цьому інформаційно-комунікаційні технології дають змогу, долаючи кордони, створити єдиний віртуальний простір для взаємодії груп дослідників із різних куточків світу, поєднаних між собою спільною метою;

6) знання набувають синергетичного характеру. Колективний розум, що формується в результаті такої діяльності, не є простою сумою індивідуальних, інтелектуальних внесків окремих дослідників;

7) процес утворення й розповсюдження нових знань має мережевий характер. Традиційні піраміди та вертикалі влади принципово не властиві новому типу суспільства. Головними його елементами є вузли (окремі люди, групи людей, установи й організації) і гілки, які втілюють зв'язки між вузлами та розвиваються природно й довільно.

Суспільство знань уносить якісні зміни в методологію і зміст сучасної освіти. У контексті цих перетворень освіта набуває таких вимірів:

1) неперервний характер освіти, тобто перетворення її на освіту протягом усього життя;

2) студенти та учні набувають нового статусу – громадяни суспільства знань, який передбачає наднаціональний підхід до етнічних, конфесійних та інших відмінностей людей, глобальну людську етику, толерантність, солідарність, людську гідність тощо;

3) суспільство знань змінює місію, роль і поле діяльності як навчальних закладів, так і викладачів, дуже важливого значення знову набуває фундаменталізація знань;

4) змінюється система взаємовідносин між тими, хто навчає, і тими, хто навчається. Викладач, залишаючись головною дійовою особою, набуває ролі «навігатора», інтерпретатора нових знань для тих, хто навчається, формуючи їхні індивідуальні освітні траєкторії. Педагогічна складова та підготовка викладачів за новою креативною моделлю, замість репродуктивної, стає центральною проблемою освітньої політики. Поняття суспільства знань увійшло в українську педагогічну науку на поч. XXI ст. в контексті розробки нової парадигми розвитку освіти [7].

Водночас у сучасній науковій літературі не стихають дискусії про родовидові зв'язки або родовидові відмінності між інформаційним суспільством і суспільством знань. Так, наприклад, 10–12 грудня 2003 р. під егідою Генеральної Асамблеї ООН і патронатом Генерального секретаря ООН Кофі Аннана та за сприяння Міжнародного телекомунікаційного союзу в Женеві відбулася перша стадія Всесвітнього саміту з питань інформаційного суспільства (офіційно було зареєстровано 13 тисяч учасників зі 130 країн).

Метою цієї першої в історії інформаційного суспільства події вищого рівня було прийняття державами-членами

ООН двох стратегічних документів: Декларації принципів, яка містить фундаментальні положення розбудови інформаційного суспільства, і Плану дій, який репрезентує обмежені часовими рамками цілі, досягнення котрих сприятиме перетворенню на реальність концепції відкритого для всіх і справедливого інформаційного суспільства.

Під час другої стадії саміту, з 12 до 18 листопада 2005 р. в Тунісі, зусилля учасників концентрувалися на реалізації Плану дій і виробленні рішень стосовно досягнення домовленостей щодо управління Інтернетом і механізмом фінансування. Усі учасники саміту зійшлися на тому, що поточне управління Інтернетом варто залишити за технічними структурами й захистити його від політичних пристрастей.

Упродовж усього періоду своєї участі в процесі підготовки Всесвітнього саміту щодо інформаційного суспільства ЮНЕСКО підкреслювала значення чотирьох ключових принципів, на яких повинні базуватися суспільства знань, а саме: 1) свобода висловлювання думок; 2) якісна освіта для всіх; 3) універсальний доступ до знань та інформації; 4) повага до культурної й мовної різноманітності.

Ці пріоритети зазначено в усіх основних документах саміту (у Декларації принципів, Плані дій, прийнятих на женецькому етапі Всесвітнього саміту, Туніському зобов'язанні й Туніській програмі, прийнятих у Тунісі).

Визнаючи тісний зв'язок між використанням знань і розвитком, ЮНЕСКО підкреслює й наполягає на тому, що саме створення суспільств знань має визначальне значення для поліпшення якості життя, зміцнення соціальних зв'язків на основі поваги різноманітності та зміцнення економік різних суспільств, відкриває шлях до гуманізації процесу глобалізації.

На відміну від поняття єдиного глобального інформаційного суспільства, концепція «суспільства знань» акцентує увагу «не на глобальній одноманітності, а на звільнювальній різноманітності, плюралізмі й загальній участі». Відповідно до неї, стверджується, що нові технології відкривають щонайширші можливості для прискорення розвитку, сприяють активній участі людей в управлінні суспільством.

Найчіткіше позиція ЮНЕСКО з питання співвідношення інформаційного суспільства та суспільства знань представлена в інтерв'ю заступника Генерального директора ЮНЕСКО з питань комунікації та інформації пана Абдула Вахіда Хана. На питання: «Чим концепція «суспільства знань» відрізняється від концепції «інформаційного суспільства» й чому у світі, де 80% людей не мають доступу до базових структур телекомунікацій, суспільство знань є ключом до кращого майбутнього?» він відповів: «Насправді ці два поняття є взаємоповнювальними. Інформаційне суспільство є функціональним блоком суспільства знань. На мою думку, концепція інформаційного суспільства пов'язана з ідеєю «технологічних інновацій», а поняття «суспільство знань» охоплює соціальні, культурні, економічні, політичні та економіко-правові аспекти перетворень, а також більш плюралістичний, пов'язаний із розвитком, погляд на майбутнє. Як мені видається, концепції «суспільства знань» треба надати перевагу щодо концепції «інформаційного суспільства», оскільки вона краще відображає складність і динамізм змін, що відбуваються» [8].

Неважко побачити, що саме застосування терміна «суспільство знань» у програмних документах ЮНЕСКО й у доповідях її найвпливовіших речників має виразні ідеологічні цілі та спрямоване на розв'язання суперечностей, що є характерними саме для інформаційної стадії розвитку людства й тісно пов'язаних із нею процесів глобалізації. Проте «суспільства знань» усе ще залишаються новим суспільним ідеалом.

Дотичною до ідеї суспільства знань є концепція «суспільства, що навчається» (learning society). Зазначена ідея увійшла до наукового обігу завдяки роботам Р. Хатчинсона та Т. Хусейна, позначивши новий тип суспільства, деприданннзнаньнеобмежуєтьсяністїнамиосвітніхустанов (у просторі), ні завершенням початкової освіти (у часі) – концепція навчання впродовж усього життя.

Як зазначає Е. Фор у доповіді «Вчитися існувати: світ освіти сьогодні й завтра», «освіта більше не є привілеєм якої-не-

будь еліти, ні фактом належності до якої-небудь вікової категорії: вона, швидше за все, стосується всього співтовариства загалом і тривалості існування індивідуума» [9]. Основну увагу дослідника було спрямовано не стільки на тих, хто володіє знаннями, скільки на тих, хто прагне їх придбати, не тільки в рамках формальних освітніх систем, а й у професійній діяльності і при неформальному навчанні, де аудіовізуальні засоби масової інформації відіграють важливу роль.

Вплив суспільства знань на виховний процес студентської молоді нині визначається ще й характером наступного етапу розвитку планетарної спільноти. Інноваційний матеріал стосовно цього можна знайти в новітній концепції соціального розвитку, що торкається ідеї сталого або стійкого розвитку. Теоретичні передумови виникнення поняття «стійкого розвитку» закладено ще в перших творах фундаторів Римського клубу. Термін «стійкий розвиток» був уведений у широке вживання Міжнародною комісією з навколишнього середовища й розвитку в 1987 р.

Ідеї й принципи, концепція і стратегія стійкого розвитку викладені в рішеннях конференції ООН з охорони навколишнього середовища й розвитку (Ріо-де-Жанейро, 1992 р., і Ріо-де-Жанейро, 2012 р.). Нові імпульси до забезпечення сталого розвитку отримані світовою спільнотою в результаті 21-ї міжнародної конференції, що відбулась у 2015 року в Парижі. Як відомо, з 30 листопада до 12 грудня 2015 р. в м. Париж, Франція, відбулася 21-а Конференція Сторін Рамкової конвенції ООН про зміну клімату, в межах якої був розроблений текст нової угоди зі зміни клімату, що має назву «Паризька угода». Передбачається, що угода матиме глобальний характер і її учасниками стануть усі Сторони Рамкової конвенції ООН про зміну клімату, а не певна їх кількість, як це було в Кіотському протоколі [10]. Зовні здається, що планетарну спільноту згуртовують дві обставини, а саме: «загроза світової атомної війни й екологічні проблеми».

Свійкий розвиток являє собою синтез соціальної та природної форм розвитку, що враховує екологічні й інші глобальні імперативи. На відміну від економічно детермінованого хиткого розвитку, він становить систему коєволюції суспільства і природи. Під стійким розвитком розуміється керований розвиток суспільства, що забезпечує виживання та безперервний розвиток цивілізації без руйнування своєї природної основи. Тут для нас важливі результати дослідження В. Огнев'юка, який спеціально вивчав механізм впливу цінностей освіти на забезпечення сталого соціального розвитку [11].

Не менш важливим джерелом варто вважати працю канадського публіциста Дона Тапскотта, присвячену перспективам і проблемам нового суспільства, побудованого на концепціях Інтернету [12]. У виховному процесі чутливі до нової доби інноваційні цифрові джерела мають винятково важливе світоглядне значення, а їх вплив на молоду людину в повному обсязі важко навіть передбачити.

Отже, у дослідженні ми виходимо з того, що інформаційна доба містить у собі Світове суспільство знань. І воно, тобто нове структурне утворення, є синтезуювальним продуктом глобалізаційного процесу та інформаційної революції, у ході яких відбувається становлення морфологічної, інформаційної, когнітивної, мовної й організаційної єдності світової спільноти, що зумовлює становлення Світового суспільства знань. При цьому глобалізація впливає на просторові параметри цього явища, а інформаційна революція забезпечує його нову якість.

Контекст формування Світового суспільства знань вимагає глибокого та всебічного вивчення процесу виховання студентської молоді в конкретних історичних, соціокультурних, психологічних, інформаційно-технологічних, тобто екстралінгвальних, аспектах, створюючи своєрідний цілісний світ виховної діяльності – світ виховної реальності, яка дуже часто сьогодні через введення в практику освітнього процесу ВНЗ цифрових технологій межує з віртуальною реальністю.

Світове суспільство знань визначає умови виховання студентської молоді з декількох позицій, а саме: 1) умов

виховної взаємодії учасників в освітянському процесі; 2) виховного ідеалу майбутньої доби, що відіграє роль важкого парашута для саморозгортання особистості майбутнього фахівця; 3) задоволення потреби особистості в самореалізації в умовах інтенсивної глобалізації й бурхливої інформаційної революції.

Література

1. Философский словарь / под ред. И.Т. Фролова. – 7-е изд., перераб. и доп. – М.: Республика, 2001. – С. 373–374.
2. Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество. Опыт социального прогнозирования / Д. Белл; пер. с англ. – 2-е изд., испр. и доп. – М.: Academia, 2004. – 788 с.
3. Новая технократическая волна на Западе : сб. ст. : переводы / сост. П.С. Гуревич. – М.: Прогресс, 1986. – 450 с.
4. Уэбстер Ф. Теории информационного общества / Ф. Уэбстер. – М.: Аспект Пресс, 2004. – 400 с.; Урсул А.Д. Информатизация общества (Введение в социальную информатику) : [учебное пособие] / А.Д. Урсул; АОН при ЦК КПСС. – М.: АОН Москва, 1990. – 159 с.; Кастельс М. Галактика Интернет: Размышления об Интернете, бизнесе и обществе / М. Кастельс. – Екатеринбург : У-Фактория : Изд-во Гуманит. ун-та, 2004. – 327 с.; Сулер Д. Люди превращаются в Электроников: Основные психологические характеристики виртуального пространства / Д. Сулер [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://flogiston.ru/articles/netpsy/electronic>; Барлоу Дж.П. Декларация независимости киберпространства / Дж.П. Барлоу [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.eff.org/pub/Publications/John_Perry_Barlow_barlow_0296.declaration; Кастельс М. Становление общества сетевых структур / М. Кастельс // Новая постиндустриальная волна на Западе : [антология] / под ред. В.Л. Иноземцева. – М.: Academia, 1999. – С. 494–505; Перфильев Ю.Ю. Российское Интернет-пространство: развитие и структура / Ю.Ю. Перфильев. – М.: Гардарики, 2003. – 272 с.; Химанен П. Информационное общество и государство благосостояния. Финская модель = The Information Society and Welfare State: The Finnish Model / П. Химанен, М. Кастельс. – М.: Логос, 2002. – 224 с.; Бондаренко С.В. Социальная структура виртуальных сетевых сообществ / С.В. Бондаренко. – Ростов н/Д : Изд-во Рост. ун-та, 2004. – 319 с.
5. Кудрявцева С.П. Міжнародна інформація : [навчальний посібник] / С.П. Кудрявцева, В.В. Колос. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2005. – 400 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://buklib.net/books/27579/>.
6. Ржевська Н.Ф. Стратегічні прогнози щодо подолання інформаційної нерівності в умовах глобалізації / Н.Ф. Ржевська [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://jrn1.nau.edu.ua/index.php/IMV/article/viewFile/3079/3025>.
7. Энциклопедия освіти / Академія пед. наук України; головний ред. В.Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – С. 887–888.
8. На пути к обществам знаний : интервью с заместителем Генерального директора ЮНЕСКО по вопросам коммуникации и информации г-ном А.В. Ханом // Наука в информационном обществе : информационное издание / сост. Е.И. Кузьмин, В.Р. Фирсов. – СПб., 2004. – С. 22–26.
9. К обществам знания : Всемирный доклад ЮНЕСКО. – Париж : Изд-во ЮНЕСКО, 2005. – С. 59.
10. В Парижі розроблено текст нової угоди зі зміни клімату [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.menr.gov.ua/press-center/news/123-news1/4455-v-paryzhi-rozroblo-tekst-novoi-uhody-zi-zminy-klimatu>.
11. Огнев'юк В.О. Освіта в системі цінностей сталого розвитку / В.О. Огнев'юк. – К.: Знання України, 2003. – 450 с.
12. Дон Тапскотт. Электронно-цифровое общество / Дон Тапскотт; пер. с англ. и оформл. – К.: INT-press; М.: Рефл-бук, 1999. – 432 с.

Анотація

Романкова Л. М. Суспільство знань як філософський феномен. – Стаття.

У статті проаналізовано термін «суспільство знань», розглянуто теорії індустріального та постіндустріального суспільства, співвідношення інформаційного суспільства й суспільства знань; виокремлено їхні особливості та зазначено вплив на методологію сучасної освіти; проаналізовано концепцію «суспільства, що навчається» (learning society); визначено вплив суспільства знань на виховний процес студентської молоді.

Ключові слова: суспільство знань, індустріальне суспільство, постіндустріальне суспільство, інформаційне суспільство, суспільство, що навчається.

Аннотация

Романкова Л. Н. Общество знаний как философский феномен. – Статья.

В статье проанализирован термин «общество знаний», рассмотрены теории индустриального и постиндустриального общества, соотношение информационного общества и общества знаний; выделены их особенности и указано влияние на методологию современного образования; проанализирована концепция «общества, которое обучается» (learning society), отмечено влияние общества знаний на воспитательный процесс студенческой молодежи.

Ключевые слова: общество знаний, индустриальное общество, постиндустриальное общество, информационное общество, общество, которое обучается.

Summary

Romankova L. M. The knowledge society as a philosophical phenomenon. – Article.

In the article the term «knowledge society», examined the theory of industrial and post-industrial society; value of the information society and knowledge society; singled out their features and marked with the impact on the methodology of modern education; analyzes the concept of «society that learns»; noted the impact of the knowledge society in the educational process of students.

Key words: knowledge society, industrial society, post-industrial society, information society, society that learns.